

สรุปการสัมมนา FPRI-FTA SEMINAR SERIES 6

“FTA ไทย - อินเดีย”

วันอังคารที่ 23 พฤศจิกายน พ.ศ. 2547 เวลา 08.30 - 13.00น.

ณ ห้องกมลทิพย์ ชั้น 2 โรงแรมสยามซิตี้ กรุงเทพฯ

กล่าวเปิดงานสัมมนา

ดร.ณรงค์ชัย อัครเศรณี

โครงการเตรียมความพร้อมที่สถาบันวิจัยนโยบายเศรษฐกิจการคลัง (สวค.) จัดทำขึ้นเป็นโครงการที่รัฐบาลต้องการให้มีการดำเนินการศึกษาหารือ รวมทั้งวิเคราะห์วิจัยเกี่ยวกับเรื่องของ FTA อย่างกว้างขวางผ่านกระทรวงการคลัง ขณะที่ สวค. ทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการและได้มีการจัดสัมมนาหลายครั้งและครั้งนี้ถือเป็นครั้งที่ 6 ซึ่งทาง สวค. ได้ดำเนินการมาถือว่าได้ผลดีพอสมควร มีคนเข้ามามีส่วนรวมในโครงการ FTA ก่อนข้างมากไม่ต่ำกว่า 1,000 คน ซึ่งทาง สวค. คงจะต้องมีการดำเนินการต่อไปเพราะถือว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องที่สำคัญมาก หยุคดำเนินการไม่ได้ หากดูจากการประกาศของการประชุม APEC ที่ผ่านมามีจะมีการจัดทำ FTA ในกรอบของ APEC และทางนายกรัฐมนตรีของไทยอาสาที่จะให้ประเทศไทยรับเป็นเจ้าภาพเพราะฉะนั้นทุกคนคงต้องเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องในกรอบนั้นด้วย นอกจากนี้ทาง สวค. มี website ที่สามารถตรวจสอบได้ในเรื่องราวต่างๆ ที่เกี่ยวกับ FTA โดยไม่มีการปิดบังอีกต่อไปแล้ว ซึ่งถือว่าโปร่งใส ไม่เข้าข้างใครทั้งสิ้น เพราะฉะนั้นอาจถือเป็นแหล่งข้อมูลที่มีประโยชน์มาก

ในอดีตประเทศอินเดียมีความสำคัญกับประเทศไทยมาก แต่ถ้าเปรียบเทียบกับปัจจุบัน อาจพบว่าไม่มีความสำคัญเท่ากับอีกหลายประเทศ แต่ในอนาคตคาดว่าอินเดียจะมีความสำคัญกับไทยมากขึ้น จากแผนที่ที่มีอายุประมาณ 80 ปี มาจากหนังสือของ คุณเนรุห์ นายกรัฐมนตรีคนแรกของอินเดียซึ่งเป็นพ่อของคุณคานธี ที่เป็นแม่ยายของของ คุณโซเนีย ซึ่งเป็นประธานพรรคคอนเกรสในปัจจุบันของอินเดีย แผนที่นี้จะย้อนไป 1,000-2,000 ปี แสดงให้เห็นภาพที่ทางอินเดีย เรียกว่า สุวรรณภูมิ ซึ่งเป็นที่ที่มีชนชาติที่มีเชื้อชาติสายหลักคือ ไทย-ลาว เขมร-มอญ และชาว-มลายู ผสมผสานกันอยู่ โดยอินเดียเข้ามามีบทบาทเป็นตัวเร่งทำให้เกิดรูปแบบชาติ ศาสน์ กษัตริย์ และด้านการค้า โดยเริ่มจากอาณาจักรจำปาเก่ากว่า 2000 ปี สมัยก่อนเรียกว่าป็นคูรงำตามภาษาอินเดีย ซึ่งรุ่งเรืองมากในปี 300 ขณะนั้นเป็นพระพุทธศาสนา อาณาจักรต่อมาก็คือกัมพูชาซึ่งถือเป็นชื่อแรก หลังจากนั้นในช่วงปี 900-1004 เป็นช่วงที่ยิ่งใหญ่มากของอาณาจักรศรีวิชัย รมไปถึงชวาและสิดอนเรียกได้ว่าเป็น FTA แรกของโลกได้ และทางใต้ลงมา คือ อาณาจักรมัชปาหิต อยู่

ในชวากลาง ฉะนั้น ถ้าเปรียบเทียบชื่อทั้งหมดจะพบว่าเป็นชื่อของทางอินเดียทั้งสิ้น ดังนั้น จึงแสดงถึงหลักฐานชัดเจนว่าอินเดียเข้ามาในพื้นที่แถบนี้ประมาณ 2,000 ปีแล้ว ตอนแรกเป็นพระพุทธศาสนาตอนหลังนำอิสลามเข้ามาประมาณ 1,000 ปี จำปาเดียนั้นเป็นพุทธมิวัดจำปาอยู่ที่เวียงคานม ต่อมาภายหลังเปลี่ยนเป็นอิสลาม และจำปามีปัญหากับเวียงคานม โคนเวียงคานมตีแตกจึงย้ายมาอยู่เขมร ลาว และบางกลุ่มมาอยู่ที่ชุมชนบ้านคร้ว ชุมชนพระยาอัง ซึ่งอยู่ตรงข้ามสนามกีฬาแห่งชาติเก่าริมคลองแสนแสบในสมัยต้นรัตนโกสินทร์ หลังจากนั้น ส่วนหนึ่งออกมาจากคลองแสนแสบไปตั้งถิ่นฐานอยู่แถวมีนบุรี-หนองจอก ดังนั้น อิสลามจึงถือว่ามาหลังจากศาสนาพุทธ โดยมีกัมพูชาซึ่งเป็นประเทศพุทธและเป็นผู้ที่เริ่มก่อตั้งระบบชาติ ศาสน์ กษัตริย์ โดยใช้ระบบเทวราชและพุทธราช นำเผยแพร่เข้ามาในแผ่นดินไทย สรุปได้ว่า อินเดียเข้ามามีบทบาทในพื้นที่แถบนี้ตั้งแต่ในอดีต ทั้งด้านวัฒนธรรมและการค้า จนกระทั่งในช่วงประมาณปี 1400 โปรตุเกสเริ่มเข้ามาในพื้นที่สุวรรณภูมิ ขณะที่อินเดียเริ่มหายไป นับจากปัจจุบันนี้ประมาณ 600 ปีแล้ว ที่อินเดียออกจากดินแดนแถบนี้ แต่ได้ทิ้งรากฐานไว้มากทั้งชื่อสถานที่ เช่น อโยธยา ซึ่งเป็นชื่อเมืองอินเดียรวมทั้งชื่อบุคคล เช่น ชื่อประธานาธิบดีคนปัจจุบันของอินโดนีเซีย นายสุคีโล ซึ่งแปลว่า ท่านนักกรบผู้ทรงศีล และชื่อของ ดร.ปานปรีย์ เป็นต้น ดังนั้น ถือได้ว่าอินเดียกับไทยเป็นพี่น้องกันมานาน

แผนที่แผ่นที่ 2 เป็นแผนที่ที่อินเดียประกาศออกทีมการาวาน ซึ่งเริ่มเมื่อวันที่ 22 พ.ย. 47 โดยออกจาก รัฐอัญสัม ประเทศอินเดีย ผ่านมาทางพม่าและเข้ามาประเทศไทยในวันที่ 28 พ.ย.47 ที่ท่าขี้เหล็ก หลังจากนั้นไป ลาว เวียดนาม และกัมพูชา และจะย้อนกลับมาที่ไทยอีกครั้งหนึ่ง ก่อนที่จะลงได้ไปมาเลเซีย สิงคโปร์ และไปสิ้นสุดที่ประเทศอินโดนีเซีย รวมทั้งหมด 20 วัน

จาก 2 แผนที่ข้างต้นนี้สามารถสรุปได้ว่า ขณะนี้อินเดียจริงจึงเกี่ยวกับเรื่องของอาเซียนและไทย ทั้งวิสัยทัศน์ที่ผู้นำเห็นร่วมกัน ทั้ง คุณมัสปายี ที่เป็นผู้เริ่มและตามด้วย คุณโมห์มันซิง ผู้นำคนปัจจุบันของอินเดีย กับผู้นำของอาเซียนทุกท่านรวมทั้งผู้นำไทยที่ต้องการเปิดความสัมพันธ์กับอินเดียมามากขึ้น ดังนั้น จึงอยากให้ตะหนักถึงเรื่องอินเดีย ซึ่งถือเป็นเรื่องที่สำคัญมาก และมีอดีตที่ยาวนาน รวมทั้งมีความลึกซึ้งที่สามารถสานต่อได้ และมีปัจจุบันที่น่าสนใจ ตลอดจนมีอนาคตที่น่าตื่นเต้นมาก ซึ่งเรื่องที่จะสัมมนากันวันนี้ ถ้าดูตามตัวเลขจากผู้บรรยายจะเห็นว่าไม่มากนัก แต่ในอนาคตน่าจะสนใจมาก

ความคืบหน้าจากการเจรจาความตกลง FTA ไทย-อินเดีย

ดร.ปานปรีย์ พหิทธานุกร

ในฐานะ หัวหน้าเจรจาเปิดเขตการค้า ไทย-อินเดีย ได้กล่าวถึงประเทศอินเดียเป็นประเทศที่น่าสนใจ ทั้งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ตลอดจนพุทธศาสนา การเปิดเสรีการค้า ไทย-อินเดียเริ่มมาจาก

สาเหตุที่ว่า การเปิดเสรีทางการค้าไม่ใช่ว่าจะเปิดเฉพาะประเทศที่เป็นผู้ค้าที่สำคัญอย่างเดียว เช่น กรณีสหรัฐอเมริกา หรือ ญี่ปุ่น ที่มีความคุ้นเคยกับไทย เพราะมีการส่งออกค่อนข้างมาก อีกกลุ่มประเทศที่มีความสำคัญไม่น้อย คือ กลุ่ม EU ซึ่งขณะนี้ไทยไม่มี FTA ด้วย แต่เริ่มมีการเจรจาในกลุ่มของ NAFTA ซึ่งประกอบด้วย 4 ประเทศในกลุ่ม EU เช่น Switzerland และ Norway เป็นต้น ไทยพยายามที่จะเจรจากับกลุ่มประเทศ EU แต่ EU ค่อนข้างจะไม่ให้ความร่วมมือ เพราะถือว่าเป็นกลุ่มใหญ่และมีความสำคัญมาก คาดว่าในอนาคตจะเป็นกลุ่มประเทศที่ต้องติดตามเฝ้าดูอย่างใกล้ชิด ในขณะที่ประเทศสหรัฐอเมริกาที่ค่อนข้างมีความกังวลต่อบทบาทของกลุ่มประเทศ EU เป็นอย่างมาก หากพิจารณาตามยุทธศาสตร์ของโลก การค้าขายและความมั่นคงมีการเคลื่อนย้ายไปที่ไหนบ้าง แน่นนอนสหรัฐอเมริกาถือเป็นตัวหลักรอบภูมิภาค ขณะที่ในเอเชียมีประเทศญี่ปุ่นที่มีเศรษฐกิจที่แข็งแกร่งและค่อนข้างยั่งยืน และประเทศที่กำลังจะเจริญขึ้นมาอย่างน่ากลัว คือ จีน ซึ่งมีประชากรถึง 1300 ล้านคน วันนี้ทั่วโลกทั้งประเทศที่พัฒนาแล้ว หรือประเทศที่กำลังพัฒนาและประเทศที่ด้อยพัฒนาต่างก็หลั่งไหลเข้าไปในประเทศจีน เพื่อที่จะหาโอกาสในทางการค้า ขณะที่ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญของประเทศจีนมากขึ้น ปัจจุบันนักธุรกิจไทยได้เข้าไปอยู่ในประเทศจีนมากพอสมควร

ในขณะที่ อินเดียมีประชากร 1,050 ล้านคน มีผู้ที่มีอำนาจในการซื้อถึง 300 ล้านคน และไม่รวมถึงผู้ที่มีความมั่งคั่ง ที่เรียกว่า เศรษฐีอีกประมาณ 50 ล้านคน ดังนั้น คงจะมองข้ามอินเดียไม่ได้ เพราะอินเดียเป็นประเทศที่ใหญ่ รวมทั้งกลุ่มประเทศใน เอเชียใต้ เช่น ศรีลังกา , ปากีสถาน ฯลฯ ซึ่งปัจจุบันปากีสถานกับอินเดียเริ่มมีความสัมพันธ์กันแล้ว โดยเฉพาะนายกสิงห์ซึ่งเป็นบุคคลที่ใจกว้าง เป็นผู้บุกเบิกทางการค้า เปิดเศรษฐกิจของอินเดียตั้งแต่ปี 1991 ซึ่งรัฐบาลที่ผ่านมาได้ดำเนินงานตามแนวทางของนายกซิงห์ มาโดยตลอด ฉะนั้น แนวทางในการเปิดประเทศของอินเดียจะมีความชัดเจนมาก รวมทั้งการเปิดเสรีทางการค้านั้นเป็นอีกมุม ซึ่งวันนี้รัฐบาลของอินเดียได้ให้ความสำคัญและค่อยๆ เริ่มดำเนินการ รวมทั้งอินเดียมีประชากรคนจนอีก 700 ล้านคน ซึ่งรัฐบาลต้องดูแล ดังนั้น รัฐบาลจึงให้ความสำคัญในการแก้ปัญหาที่รากหญ้าก่อน

นอกจากอินเดียแล้ว ยังมีกลุ่มประเทศที่เรียกว่า BIMST-EC อีกกลุ่มหนึ่ง ที่เป็นกลุ่มที่ประกอบด้วย 7 ประเทศ รวมประเทศไทย อินเดีย และบวกอีก 5 ประเทศ ซึ่งประกอบเป็นกลุ่มเอเชียใต้ ซึ่งมีศักยภาพค่อนข้างสูง และรัฐบาลไทยได้เริ่มมีการเจรจาการค้า ดังนั้น ในอนาคตการที่ไทยไปใช้เวทีโลก ไม่ว่าจะเป็น WTO หรือ UN หรือเวทีสำคัญในสากล ไทยสามารถที่จะพูดคุยอะไรกับกลุ่มประเทศเหล่านั้นและสามารถที่จะเดินไปในทิศทางเดียวกันได้ ซึ่งหมายความว่าหากไทยต้องการเสียงสนับสนุนจากจากกลุ่มประเทศนี้น่าจะได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี

นอกจากนี้ อินเดียมีนโยบายที่จะ look east ในขณะที่ไทยมีนโยบายที่จะ look west ดังนั้นถือว่าเป็นช่วงที่เหมาะสม อินเดียหาช่องทางที่จะเข้าสู่เอเชีย ในขณะที่ไทยหาช่องทางที่จะเข้าสู่เอเชียได้ เป็นสิ่งที่ทั้ง

สองฝ่ายได้ประโยชน์ซึ่งกันและกัน การที่อินเดียจะเข้าสู่เอเชียและเลือกประเทศไทยเป็นประเทศแรก ไม่ค่อยมีใครสังเกตเห็นอะไร ซึ่งขณะนี้อินเดียมีการเจรจา FTA กับศรีลังกา แต่ศรีลังกาถือว่าอยู่ในภูมิภาคเดียวกับอินเดียและเป็นประเทศที่ค่อนข้างเล็กในกลุ่มเอเชีย นอกจากนี้ อินเดียมีการเจรจการค้ากับสิงคโปร์และหลายประเทศ แต่เลือกลงนามกับประเทศไทยเป็นประเทศแรก ซึ่งตรงนี้มี ความหมายมาก คือ อินเดียให้ความสำคัญกับประเทศไทย และให้ความไว้วางใจกับคนไทยมากกว่าชาติอื่นๆ รวมทั้งการเจรจาในกรอบเอเชียที่ผ่านมามีอุปสรรคมากมาย และมีปัญหาหลายด้าน แต่เรื่องที่เคยติดขัด เช่น เรื่อง Rules of Origin วันนี้ไทยค่อนข้างได้รับการผ่อนปรนมาก และสามารถยืนยันได้ว่าการลงนามเรื่อง Rules of Origin กับอินเดียถือเป็นสิ่งสุดยอดที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ เฉพาะฉะนั้นหากพิจารณารายละเอียดแล้ววันนี้ไทยกับอินเดียค่อนข้างจะมีความสัมพันธ์ทางการค้าที่ใกล้ชิดกันมาก สามารถช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ดังจะเห็นได้จากหลายๆเรื่อง

ประโยชน์ที่จะได้รับต่อไป คือ ประเทศอินเดียเป็นประเทศที่มีตลาดค่อนข้างจะใหญ่มาก และถือเป็นตลาดใหม่ของไทย เดิมไทยค้าขายกับตลาดเก่า เช่น สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และ UN ซึ่งเจออุปสรรคทางการค้ามากมายไม่ว่าจะเป็นเรื่องกฎเกณฑ์และกฎระเบียบที่ประเทศนั้นๆตั้งขึ้น แม้กระทั่งวันนี้ UN ประกาศจะไม่ให้ไก่อของไทยเข้าประเทศ ตอนนี้ไก่อสดยังไม่มีปัญหา แต่ไก่อที่ปรุงแล้วค่อนข้างจะมีผลกระทบต่อภาคธุรกิจส่งออกเป็นอย่างมาก ดังนั้น ไทยควรหาตลาดใหม่ในปัจจุบัน ซึ่งอินเดียถือเป็นทางเลือกอีกทางหนึ่งในเรื่องของเศรษฐกิจที่มีการเจริญเติบโตสูงมาก อัตราเฉลี่ยการเจริญเติบโตในด้านเศรษฐกิจ ร้อยละ 7 ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา และรัฐบาลอินเดียคาดว่าปีหน้าจะสามารถทำได้ถึงร้อยละ 8% แม้จะมีปัญหาเรื่องน้ำมัน หากเปรียบเทียบเงินกับอินเดีย คนไทยส่วนใหญ่จะให้น้ำหนักกับเงินมากกว่า อาจเนื่องจากวัฒนธรรมและภาษา รวมทั้งนักธุรกิจไทยจะเป็นคนจีนมากกว่า นอกจากนี้ค่าแรงของเงินค่อนข้างต่ำทำให้ต้นทุนการผลิตต่ำ ในขณะที่อินเดียจะเน้นในเรื่องของเทคโนโลยีและเรื่องของวิทยาศาสตร์ ปัจจุบันอินเดียมีธุรกิจการให้บริการมากกว่าครึ่งหนึ่งของ GDP โดยเฉพาะในเรื่องของ software ที่แข็งแกร่งที่สุด ดังนั้นการทำ FTA ไทยกับอินเดียค่านักธุรกิจไทยเริ่มหันมาให้ความสนใจและให้ความไว้วางใจมากขึ้น พร้อมทั้งเริ่มรุกเข้าสู่ตลาดอินเดียมากขึ้น ซึ่งคาดว่าจะได้ประโยชน์มากขึ้นเช่นกัน

กรณี FTA ไทย-อินเดีย เริ่มจากที่ท่านนายกรัฐมนตรีทักษิณได้ไปเยือนประเทศอินเดียถึง 2 ครั้ง ในช่วงที่ท่านดำรงตำแหน่งอยู่ และถือเป็นนายกรัฐมนตรีคนที่ 2 ของไทยที่ได้ไปเยือนอินเดีย ครั้งแรกเมื่อปี 44 และท่านได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่กระทรวงพาณิชย์และผู้ที่เกี่ยวข้องไปดำเนินการศึกษาถึงผลการเจรจา FTA ซึ่งผลศึกษาในเบื้องต้นระหว่างจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า จะเกิดประโยชน์กันทั้ง 2 ประเทศ นอกจากนี้ยังมีการศึกษาร่วมกันระหว่างไทย-อินเดีย ในเรื่องผลได้และผลเสียในการจัดทำ FTA เป็นอย่างไรและประโยชน์ที่เกิดขึ้นมีอะไรบ้าง ซึ่งผลที่ได้ค่อนข้างเป็นบวกขณะนี้ไทยและอินเดียได้มีการลงนามตกลงเปิดเสรีทางการค้า โดยเฉพาะในรายการสินค้าที่คาดว่าจะ

มีปัญหา 82 รายการ ซึ่งอาจถือเป็น FTA ที่ 2 รองจากจีน แต่จีนจะมีแค่ 2 รายการ คือผักและผลไม้ ในขณะที่ 82 รายการ ของอินเดียครอบคลุมถึงสินค้าอุตสาหกรรมและสินค้าเกษตร

ในสินค้าอุตสาหกรรมทางหัวหน้าเจรจาและทีมเจรจาได้มีการศึกษาหารือกับสภาหอการค้าและสภาอุตสาหกรรมอย่างใกล้ชิดมาโดยตลอดและเป็นที่ยกย่องกันว่าในรายการดังกล่าวสามารถที่จะนำไปเจรจาได้ และได้ทำการเจรจากันเสร็จเรียบร้อยแล้ว ในส่วนของสินค้าเกษตรคาดว่ายังเป็นสินค้าที่ยังไม่มีเจ้าภาพที่ชัดเจน ยกเว้นกระทรวงเกษตรซึ่งถือเป็นภาครัฐ ขณะที่ไม่มีเจ้าภาพอย่างชัดเจนในภาคเอกชน ทางคณะเจรจาถือโอกาสขอเป็นเจ้าภาพเอง เนื่องจากสินค้าเกษตรใน 82 รายการนั้นมีไม่มากนัก หลังจากที่มีการเจรจาพบว่า สินค้าบางรายการเวลาเจรจาทำท่าจะเรียบร้อยแต่เวลาส่งออก อาจเข้าประเทศอินเดียไม่ได้ โดยเฉพาะสินค้าเกษตร เช่น ผลไม้ ซึ่งติดขัดเรื่องความเข้าใจในกฎเกณฑ์ต่างๆของประเทศอินเดีย ซึ่งต้องมีการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม ในขณะที่ เจ้าหน้าที่เจรจาก็ทำหน้าที่เจรจา บางทีเจ้าหน้าที่จะอยู่กับคนละกระทรวง เช่น กรณีการเจรจาน้ำหนักจะอยู่ที่กระทรวงพาณิชย์ แต่หากเป็นเรื่องของอุปสรรคทางการค้าของสินค้าเกษตรจะอยู่ที่กระทรวงเกษตร การนำเข้าอาจจะอยู่ที่กระทรวงสาธารณสุข ฉะนั้นทางอินเดียค่อนข้างสับสน ซึ่งอุปสรรคเหล่านี้ได้มีการดำเนินแก้ไขเรียบร้อยแล้ว แต่ในรายการอื่นๆ ยังอาจมีปัญหาอุปสรรคทางการค้า โดยเฉพาะสินค้าอุตสาหกรรม พบว่า มีมาตรฐานบางอย่างที่อินเดียกำหนดไว้ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการส่งออกของไทย จึงได้มีการประสานกับอินเดียเพื่อหาทางแก้ไขอยู่

FTA ไทย-อินเดีย 82 รายการได้มีการเปิดเสรีแล้ว ขณะนี้อยู่ระหว่างการเจรจาอีก 5,000 กว่ารายการ ซึ่งคาดว่าจะมีบางรายการที่ต้องเป็นปัญหา เนื่องจากเป็นสินค้าอ่อนไหว ของไทยมีประมาณ 300 กว่ารายการซึ่งทางกระทรวงการคลังเป็นผู้กำหนดรายการ และมีเกือบ 400 รายการ โดยครึ่งหนึ่งเป็นสินค้าอุตสาหกรรมหลัก ซึ่งหลักเกณฑ์การพิจารณาขึ้นกับเจ้าหน้าที่กระทรวงการคลัง ในขณะที่อินเดียมีมากกว่าไทย ใน 5,000 รายการและอินเดียจะขอลดร้อยละ 20 ซึ่งเป็นเรื่องที่ทางฝ่ายเจรจาต้องหารือเพื่อหาข้อสรุปของสัดส่วนของสินค้าจะเป็นอย่างไร

นอกจากนี้ มีประเด็นเรื่องอุปสรรคทางการค้า(NTB) และความตกลงทางการค้า ซึ่งถือเป็นเรื่องที่สำคัญอีกเรื่องหนึ่ง เพราะไทยสามารถจะใช้โอกาสการเจรจาทางการค้าทำความร่วมมือกับประเทศต่างๆ ที่ไทยมีการทำ FTA ด้วย และจะได้มีการเจรจาไปในเวลาเดียวกันรวมทั้งเรื่อง AD ,CVD ด้วย ซึ่งได้มีการบรรจุไว้ในวาระการเจรจา FTA แล้ว เนื่องจากขณะนี้ อินเดียประกาศ AD ต่อสินค้าไทยถึง 10 รายการ อินเดียถือเป็นประเทศที่มี AD มากที่สุดประเทศหนึ่งของโลก ถ้าไทยสามารถหากลไกเพื่อระงับข้อพิพาทก่อนที่จะนำไปสู่ประกาศ AD ได้ จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อไทย และหากท่านใดมีข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ สามารถแจ้งได้โดยตรงที่คณะเจรจาหรือที่กระทรวงพาณิชย์

สรุป อินเดียเป็นประเทศที่น่าสนใจ ไม่ควรมองข้าม ถือเป็นตลาดใหม่ของไทยที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจ FTA ไทย-อินเดียที่ผ่านมาสามารถเป็นข้อพิสูจน์ถึงความสัมพันธ์ระหว่างไทยและอินเดียได้อย่างใกล้ชิดกันมาก โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศเอเชีย ถึงแม้มูลค่าการค้าที่เกิดขึ้นใน 82 รายการจะค่อนข้างน้อยประมาณ 100 กว่าล้าน แต่ต่อไปหากการเจรจาเสร็จสิ้น คาดว่าน่าจะเพิ่มขึ้นอีกมาก นอกจากนี้เรื่องอุปสรรคทางการค้าถือเป็นเรื่องสำคัญที่สุด ไม่ควรละเลยและภาคเอกชนถือเป็นหัวใจสำคัญในการให้ข้อมูลกับภาครัฐ รวมทั้งต้องมีการทำงานร่วมกับภาครัฐ และให้กำลังใจคณะเจรจาที่จะออกไปเจรจาในเวทีโลกต่อไป

ประเมินผลกระทบภาพรวมภายใต้กรอบการเจรจา

รศ. ดร. สุทธิพันธ์ จิราธิวัฒน์

อินเดียถือเป็นประเทศกำลังพัฒนาที่มีขนาดใหญ่ พร้อมทั้งมีอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจค่อนข้างดีมาโดยตลอดเฉลี่ยประมาณร้อยละ 6 และในขณะนี้ประมาณร้อยละ 7-8 ซึ่งจากข้อมูลนี้ ทำให้ไทยคงจะละเลยอินเดียไม่ได้ อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่ค่อยมีความรู้เกี่ยวกับอินเดียมากนัก แม้ว่าทั้งสองประเทศจะมีความสัมพันธ์กันทางวัฒนธรรมอย่างยาวนาน

อินเดียก้าวมาสู่ยุคใหม่ได้อย่างไร เริ่มแรกในปี 1950 อินเดียเริ่มมีการพัฒนาประเทศ และมีการปฏิรูปทางเศรษฐกิจมาตั้งแต่ 1980 ภายใต้นโยบาย Pro-business policy ในปี 1990 กับ นโยบาย Look East ของนายกรัฐมนตรีคนปัจจุบันของอินเดีย คือ นายกรัฐมนตรีนเรนทรา โมดี ซึ่งรวมทั้ง อินเดียเริ่มมีการใช้นโยบายแบบ pro-liberalization ตั้งแต่ทศวรรษ 1980 ประเทศอินเดียเป็นประเทศที่น่าสนใจ เนื่องจาก เป็นประเทศที่มีภาคเอกชนเป็นแรงขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจที่สำคัญ เป็นประเทศที่มีระบอบประชาธิปไตยอันยาวนาน และได้เริ่มมีการเปิดเสรีทางการค้าอย่างต่อเนื่อง ทว่ามีความแตกต่างกันอย่างมากระหว่างรัฐทั้ง 29 รัฐในอินเดีย อย่างไรก็ตาม ความตื่นตัวทางอุตสาหกรรม และบรรยากาศทางการค้าและการลงทุนที่ดีขึ้นในอนาคด ทำให้การทำธุรกิจในอินเดียเจริญขึ้นมาก ปัจจุบันอินเดียถือเป็นแหล่งสำคัญของโลก นอกจากความสำเร็จทางอุตสาหกรรมและที่กำลังโดดเด่นได้แก่ อุตสาหกรรม IT software และ ภาคบริการ เช่น outsourcing และ back office ซึ่งอุตสาหกรรมเหล่านี้ได้กลายเป็น การส่งออกที่สำคัญและ เติบโตเร็วที่สุดของอินเดีย ซึ่งความได้เปรียบในด้านนี้ทำให้อินเดียจะเป็นคู่แข่งที่เหนือจีนได้ในอนาคด รวมทั้งการลงทุนของอินเดียขยายตัวเพิ่มขึ้นมาก ทำให้อินเดียมีศักยภาพสูงทางเศรษฐกิจการค้า และอาจจะมียุทธศาสตร์สำคัญขึ้นในเศรษฐกิจโลกและภูมิภาคเทียบเคียงได้กับประเทศจีนในหลาย ๆ ด้าน

ด้านความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างไทย-อินเดีย มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นในด้านการค้าสินค้า โดยอินเดียมีการเกินดุลการค้าในขณะที่ไทยจะขาดดุลการค้ากับอินเดียมาโดยตลอด แต่มีแนวโน้มลดลง แต่

การค้าระดับทวิภาคียังมีมูลค่าต่ำ มีความไม่แน่นอนสูง อย่างไรก็ตาม ไทยยังมีโอกาสขยายตัวทางการค้าอีกมาก ในขณะที่ด้านการลงทุนไทย-อินเดียยังมีข้อจำกัดอยู่ และอินเดียมีการลงทุนในไทยในสาขาที่หลากหลาย แต่นักลงทุนอินเดียสนใจเข้ามาลงทุนในประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างมาก การลงทุนมีการกระจายตัวไปยังโครงการที่มีขนาดใหญ่ขึ้น และส่วนมากเป็นการลงทุนใหม่มากกว่าการขยายการลงทุนเดิม

นโยบายและผลกระทบของการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจการค้าระหว่างไทย-อินเดีย ทำให้มีการค้าขายสะดวกยิ่งขึ้นระหว่าง 2 ประเทศ นอกจากนี้ ยังมีการลดต้นทุนการผลิตและการปรับตัวอย่างมีประสิทธิภาพในการผลิต ทำให้มีการประหยัดต่อขนาด รวมทั้งการบริโภคของประชาชนในพื้นที่ทั้งสองดีขึ้น มีทางเลือกการบริโภคเพิ่มขึ้น ในการค้าสินค้า 82 รายการ ก่อนการลดภาษีไทยได้เปรียบดุลการค้าเพิ่มขึ้นมาก แต่ในภาพการค้ารวม ไทยยังขาดดุลการค้า

อย่างไรก็ดี ไทยน่าจะได้เปรียบจากการเปิดเสรีทางการค้า เนื่องจาก อัตราภาษีศุลกากรของไทยร้อยละ 9.43% ต่ำกว่า อินเดียที่ร้อยละ 24.63 ทำให้ไทยสามารถปรับตัวได้ง่ายกว่า นอกจากนี้ อินเดียมีมาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี (NTB) มากกว่า และซับซ้อนกว่าประเทศไทย ซึ่งทำให้ประเทศไทยจำเป็นต้องศึกษา ฎระเบียบ ข้อบังคับ และกระบวนการที่เกี่ยวข้องทางการค้าอย่างละเอียดถี่ถ้วน เพื่อหลีกเลี่ยงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นกับสินค้าเกษตรของไทย

ประเทศไทยไม่สามารถที่จะเพิกเฉยต่ออินเดีย แม้ว่าไทยจะไม่ค่อยสนใจที่จะทำ FTA กับประเทศอินเดียก็ตาม เนื่องจากอินเดียกำลังก้าวขึ้นมาที่จะเป็น มหาอำนาจทางเศรษฐกิจที่สำคัญที่สุดอีกประเทศหนึ่งในอนาคต ดังนั้นอินเดียจึงเป็นตลาดที่มีศักยภาพมาก ดังนั้น เพื่อสร้างความสัมพันธ์เชิงลึกและประโยชน์ จากความตกลง FTA ไทย-อินเดีย เชิงบวก ต้องมีการกำหนดเป้าหมายร่วมกันอย่างชัดเจนและต่อเนื่องโดยเริ่มจาก 82 รายการ สู่สินค้าอื่นๆ รวมทั้งการบริการและการลงทุน ต้องแก้ไขประเด็นที่เป็นอุปสรรคต่อเศรษฐกิจการค้าให้ทันการณ์แก่ผู้ประกอบการทั้งสองฝ่าย นอกจากนี้ ต้องมีการทำความเข้าใจเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างสัมพันธ์แบบทวิภาคีของภูมิภาคนี้ โดยทั้งสองฝ่ายควรกำหนดอุตสาหกรรมที่เป็นยุทธศาสตร์เชื่อมต่อกันได้ เช่น IT, อัญมณี, เครื่องใช้ไฟฟ้า, ท่องเที่ยว, สุขภาพ และการศึกษา เป็นต้น ให้สอดคล้องกับแบบแผนการค้าและการลงทุนที่กำลังเป็นไปในเอเชีย โดยไทยควรที่จะทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมโยง อินเดีย และกลุ่มประเทศ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

คุณสมบัติ เชกา

ข้อมูลเกี่ยวกับประเทศอินเดีย คือ ประชากร ณ ปี 2001 มีจำนวนเท่ากับ 1,027 ล้านคน เป็นประชากรที่อยู่ชนบท 742 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 27.8 แบ่งเป็นเพศชาย 531 ล้านคนและเพศหญิง 496 ล้าน

ประชากรที่มีระดับการศึกษาประมาณร้อยละ 65.4 เพศชายจะมีการศึกษาสูงกว่าเพศหญิงถึงร้อยละ 75.9 ส่วนการศึกษาของเพศหญิงคือร้อยละ 54.2 อินเดียมี 593 จังหวัด 5,545 เมือง และ 638,000 หมู่บ้าน เฉลี่ยต่อ 1 ครอบครัวจะมีสมาชิกถึง 5.35 คน และอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 14 ปี ประกอบด้วยร้อยละ 35.6 คิดเป็นเท่ากับ 366 ล้านคนของประชากรทั้งหมด ส่วนประชากรตั้งแต่อายุ 15-59 ปี เท่ากับร้อยละ 58.2 หรือ 600 ล้านคน และตั้งแต่อายุ 60 ปีขึ้นไป เท่ากับร้อยละ 61.3 หรือ 78 ล้านคนของประชากรทั้งหมด เมืองในประเทศอินเดียที่มีประชากรมากกว่า 400,000 คน เรียงตามอันดับจะมี 10 อันดับ แต่หากเฉลี่ยตามภาค จะพบว่า ภาคใต้และภาคตะวันออกเฉียงจะเป็นเมืองที่มีประชากรสูงสุด

ความสัมพันธ์ในด้านเศรษฐกิจระหว่างไทย-อินเดีย เริ่มมีตั้งแต่ปี 1947 ซึ่งเป็นช่วงที่อินเดียได้รับเอกราชกับเงินจากอังกฤษ มูลค่าการค้าระหว่างไทย-อินเดีย เริ่มตั้งแต่ 100 ล้านดอลลาร์สหรัฐ จนกระทั่งปัจจุบันอยู่ที่ 2,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐ สาเหตุที่อาจทำให้การค้าระหว่าง 2 ประเทศลดต่ำ กล่าวคือ ประเทศอินเดียจะมีรูปแบบตลาดที่เรียกว่าตลาดปิด มีภาษีที่สูง และจะซื้อสินค้าเฉพาะสินค้าที่จำเป็นเท่านั้น ประกอบกับนักธุรกิจของทั้ง 2 ประเทศไม่เคยสนใจอย่างจริงจังในการที่จะค้าระหว่างกัน โดยเฉพาะนักธุรกิจไทยจะกลัวๆ กล้ายๆ และไม่เคยศึกษาข้อมูลตลาดอินเดียอย่างจริงจัง ทำให้เสียโอกาสมาตลอด หากเปรียบเทียบยอดการค้าระหว่างอินเดียบกับไทย โดยเปรียบเทียบในระดับเอเชียแล้วคู่แข่งอันดับที่ 1 ของไทย คือ อินเดีย อันดับที่ 2 สิงคโปร์ และ อันดับที่ 3 อินโดนีเซีย ไทยเป็นอันดับที่ 4 ตามด้วย ฟิลิปปินส์และเวียดนาม

อินเดียเป็นตลาดที่ใหญ่มากมีประชากร 1,000 ล้านคนมีกำลังซื้อที่สูง ความร่วมมือใน FTA จะทำให้สินค้าไทยสามารถเจาะตลาดอินเดียได้ง่ายขึ้น อุตสาหกรรมที่จะได้ประโยชน์ได้แก่ อุตสาหกรรมน้ำตาล เสื้อผ้า ยางรถยนต์ อะไหล่ และ เครื่องหนัง ฯลฯ นอกจากนี้ จะมีสินค้าเกษตร อาหารสำเร็จรูปและน้ำมันพืช การส่งออกจะสร้างโอกาสให้กับสินค้าอีกหลายชนิด เช่น น้ำตาล, เสื้อผ้า, ยางรถยนต์ ฯลฯ ที่ยังไม่มีการตกลงกันระหว่าง 2 ประเทศ ในอีก 6 เดือนข้างหน้า อินเดียจะต้องการสินค้า เช่น ตู้เย็น ร้อยละ 2.4 ทีวีสี ร้อยละ 3.5 มอเตอร์ไซค์ ร้อยละ 2 รถยนต์ร้อยละ 2.1 และคอมพิวเตอร์ร้อยละ 2 จากการสำรวจทั่วประเทศในประชากร 1,000 กว่าล้านคน ในอีก 6 เดือนข้างหน้าจะไม่ซื้อสินค้าอะไรทั้งสิ้นนอกจากสินค้าที่ต้องใช้เพื่อการดำรงชีวิตประจำวัน ได้แก่ อาหารและเสื้อผ้า เป็นต้น

สาระสำคัญของกฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า (Rules of Origin: ROO)

รศ.ดร.สมชาย รัตนโกมุท

การเจรจาตกลงและการค้าระหว่างไทยและอินเดีย

- การเจรจาตกลงกำหนดรายการ EHS โดยใช้วิธี positive list approach ทั้งนี้สินค้า 82 รายการ เป็นสินค้าที่ทั้งไทยและอินเดียเสนอมาและคิดว่าดีทั้ง 2 ฝ่าย โดยทางเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทยได้มีการปรึกษาหารือกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น สภาหอการค้า และสภาอุตสาหกรรม

- ในการพิจารณานั้น ควรเป็นสินค้าที่ผลิตในประเทศคู่ค้าอย่างแท้จริง เพื่อเป็นการเอื้อประโยชน์แก่ประเทศคู่เจรจา ลดการนำเข้าสินค้าของประเทศอื่น นอกการเจรจามาตกลงแล้วทำการส่งออกแล้วได้รับสิทธิประโยชน์ต่างๆ

- รายการสินค้าที่ไทยและอินเดียทำการค้ากันที่เป็นมาในอดีตนั้น ส่วนใหญ่เป็น raw materials และ intermediate goods ส่วน final products นั้นมีอยู่ในปริมาณน้อย ดังนั้นหากไทยและอินเดียเปิดการค้าเสรีต่างฝ่ายน่าจะได้รับประโยชน์เพิ่มขึ้น

สาระว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า

- ประเด็นปัญหาด้าน ROO คือ ROO ที่ใช้กับ EHS เป็นกฎที่เข้มงวดมากเกินไป หากยังคงนำไปใช้กับสินค้าที่จะเจรจาอีก 4,000 – 5,000 รายการนั้น อาจทำให้เกิดปัญหา เช่น ในประเด็นของ local content นั้น ต้องพิจารณาถึง raw materials ว่ามีมากพอหรือไม่ ซึ่งหากมีการตั้งเกณฑ์ไว้สูง อาจทำให้ไม่สามารถผ่านเกณฑ์เพื่อได้รับสิทธิประโยชน์ได้ โดยการกำหนด LC เท่ากับร้อยละ 20 นั้นเป็นระดับที่เหมาะสม หรือหากกำหนด LC เท่ากับร้อยละ 20 – 40 ก็เป็นเกณฑ์ที่น่าสนใจ เนื่องจากมีความยืดหยุ่นค่อนข้างมาก

- เกณฑ์ LC นั้นมีหลายแบบ เช่น
  - WO ใช้กับสินค้าเกษตรเท่านั้น
  - ST โดยการเปลี่ยนแปลงพิภคใน 6 หลักนั้นทำได้ง่ายกว่า 4 หลัก
  - LC ร้อยละ 40 สามารถทำได้ยากกว่าร้อยละ 20

ทั้งนี้ ในสินค้าต่างๆที่จะพิจารณาต่อไป ยังไม่มีข้อสรุปที่ชัดเจนว่า ในแต่ละอุตสาหกรรมใดจะรับแต่ละกฎเกณฑ์ได้หรือไม่

การสอบถามความคิดเห็นจากบริษัทต่างๆ

- การรับฟังข้อคิดเห็นจากบริษัทต่างๆในสภาอุตสาหกรรม มักเป็นการรับฟังจากบริษัทใหญ่ๆเป็นส่วนมาก

- จากการสอบถามบริษัทต่างๆในสภาอุตสาหกรรมเกี่ยวกับเรื่อง ROO ในกลุ่มอัญมณีและเครื่องประดับ ได้รับความคิดเห็นที่สามารถปฏิบัติได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ กลุ่มส่วนประกอบเครื่องเพชรพลอย ที่ทำด้วยโลหะมีค่า HS 711319 เป็นกลุ่มที่บริษัทรายใหญ่ในไทยได้รับประโยชน์จาก FTA

- อย่างไรก็ตาม ROO เป็นเพียงกฎเกณฑ์หนึ่งเท่านั้น ยังคงมีกฎเกณฑ์อีกมากที่ต้องการพิจารณาและปฏิบัติให้ได้ เพื่อความสามารถในการแข่งขันกับอินเดีย

ข้อสังเกตและ Implication ต่างๆ

- ในการสร้างกฎเกณฑ์นั้น กฎเกณฑ์ที่เข้มงวดจะมีส่วนช่วยให้มีการพัฒนา รวมทั้ง MRA เป็นอีกประเด็นที่มีความสำคัญมาก

- ROO เป็นเพียงเงื่อนไขหนึ่งที่กำหนดการได้รับสิทธิประโยชน์ ทั้งนี้ต้องพิจารณาถึงต้นทุน เช่น ในกรณีกลุ่มอุตสาหกรรมอัญมณี เครื่องประดับ ซึ่งเป็นสินค้าที่มีแบบหลากหลาย ใช้ส่วนประกอบของวัตถุดิบแตกต่างกันไป ดังนั้นการแจ้งถึง LC แต่ละแบบจึงทำได้ยาก มีภาระต้นทุนสูง

- ควรพิจารณาถึง competitiveness ในการส่งออกของประเทศทั้งในระยะสั้นและในระยะยาวว่าจะเป็นอย่างใด ภายใต้อาณัติ ROO ที่กำหนดขึ้น ว่าเมื่อมีการเปิดเสรีทางการค้าไทยและอินเดีย ประเทศไทยจะสามารถแข่งขันได้หรือไม่ หรือหากไม่มีความสามารถในการแข่งขันในอุตสาหกรรมใด ก็อาจหันไปเป็นการร่วมมือระหว่างกันแทน ซึ่งเป็นหนทางที่ดี

ดร. ปิยะนุช มาลากุล ณ อยุธยา

ผลกระทบของเกณฑ์แหล่งกำเนิดสินค้าใน EHS 82 รายการ

- ประเทศที่ไม่ได้แหล่งกำเนิดสินค้าจะเสียสิทธิประโยชน์ทางภาษีตามข้อตกลงของ FTA
- ในกรณีเครื่องประดับเพชรพลอย โดยใช้เกณฑ์ CTH + LC เท่ากับร้อยละ 20 ซึ่งไทยนั้นผลิตโดยมี LC น้อยกว่าร้อยละ 20 ดังนั้นจึงไม่ได้ origin และไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษี และต้องเสียภาษี MFN ตามกฎ WTO ร้อยละ 40
- การพิจารณาถึงผลประโยชน์ที่ได้หรือเสีย นั้น ให้อู่ที่โครงสร้างอัตราภาษี โดยหากประเทศคู่ค้ามีโครงสร้างอัตราภาษีที่ต่ำอยู่แล้ว การได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีหรือไม่ นั้น จะไม่แตกต่างกันอย่าง

นัยสำคัญ เช่น กรณีของสหรัฐอเมริกา ซึ่งส่วนใหญ่มีอัตราภาษีระหว่างร้อยละ 0 – 5 แต่หากทำการค้ากับประเทศที่มีโครงสร้างอัตราภาษีสูง การได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษีจะมีประโยชน์มากในทางการค้า เช่น ในกรณีของอินเดีย ซึ่งมีจำนวนสินค้าถึง 4,000 กว่ารายการที่มีอัตราภาษีระหว่างร้อยละ 5 – 20

- ROO ระหว่างไทยและอินเดียนั้น ใช้ทั้งเกณฑ์เปลี่ยนพิกัดและ LC เท่ากับร้อยละ 40 ควบคู่กันในทุกตัวสินค้านั้น ถือว่าเป็นเกณฑ์ที่เข้มงวดเกินไป โดยประเทศไทยซึ่งไม่มีวัตถุดิบที่จะนำมาผลิตในบางสินค้านั้นอาจไม่สามารถทำได้ตามเกณฑ์ ดังนั้น จึงควรมีการประนีประนอมกันเพื่อลด LC ลง

- สินค้าที่คาดว่าไทยอาจไม่สามารถทำตามหลักเกณฑ์ได้ เช่น เครื่องเพชรพลอยรูปพรรณ ส่วนประกอบ พิกัด 711319 ซึ่งใช้เกณฑ์ CTH + LC ร้อยละ 20 ซึ่งจะทำให้หรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับวัตถุดิบที่นำเข้า หากมีการนำเข้าวัตถุดิบมูลค่าสูง เช่น ทอง อาจทำให้ LC น้อยกว่าร้อยละ 20 และต้องเสียภาษีร้อยละ 40 แต่หากนำเข้าวัตถุดิบที่มีมูลค่าต่ำกว่า เช่น เงิน ก็อาจทำให้ LC มากกว่าร้อยละ 20% ได้ จะเห็นได้ว่าเกณฑ์ LC ร้อยละ 20 นั้นค่อนข้างไม่เหมาะสม ดังนั้นควรเลือกใช้เพียงเกณฑ์การเปลี่ยนพิกัด หากสามารถทำได้

- อีกกรณีหนึ่งคือ อาหารกระป๋องนั้น ประเทศไทยไม่มีแหล่งวัตถุดิบ จึงต้องนำเข้าวัตถุดิบในการผลิต อาจทำให้ LC น้อยกว่าร้อยละ 20 เช่น กรณีของทูน่า หรือปลาแซลมอน ไทยก็ต้องนำเข้ามาเพื่อผลิต ทั้งนี้ก็ยังคงมีวัตถุดิบอีกส่วนหนึ่งซึ่งเป็นวัตถุดิบภายในประเทศ เช่น น้ำมันพืช แรงงาน กำไรผู้ประกอบการ อย่างไรก็ตามเกณฑ์ LC นั้นค่อนข้างไม่เหมาะสม ดังนั้นควรเลือกใช้เพียงเกณฑ์การเปลี่ยนพิกัด หากสามารถทำได้

- กรณีสินค้าที่ไม่สามารถผลิตตามเงื่อนไข ROO ได้ แต่ไม่มีผลกระทบ ได้แก่ สินค้าเหล็กบางรายการที่นำเข้ามาเพื่อผลิตภายในประเทศ ใช้ในประเทศ และไม่ได้ส่งออก จึงไม่กระทบต่ออุตสาหกรรมภายในประเทศ แต่สำหรับเหล็กที่ไทยผลิตเพื่อส่งออกนั้น ควรมีการเจรจาแก้ไข ROO ให้เป็นการเปลี่ยนพิกัดเท่านั้น และยกเลิกการใช้ LC

- ผลกระทบที่เกิดจากการผลิตโดยไม่ได้ ROO ตามเงื่อนไขที่ตกลงกัน คือ การเสียสิทธิประโยชน์ทางภาษีตามข้อตกลงของ FTA และ ไม่สร้างให้เกิดแรงจูงใจให้ขยายตลาดการค้าระหว่างกัน ซึ่งจากการตกลงใน 82 รายการนั้น ไม่ค่อยพบปัญหา

วิธีการเจรจาหนดแหล่งกำเนิดสินค้า

- แต่ละประเทศจะมี ROO ที่แตกต่างกันไป จึงควรมี ROO ที่เป็นบรรทัดฐานที่ใช้เหมือนกัน เช่น ใน WTO จะมี ROO ซึ่งเป็นมาตรฐานสำหรับประเทศสมาชิก 147 ประเทศ ส่วนในการเจรจา FTA นั้น แต่ละประเทศคู่เจรจาต่างๆจะมี ROO ที่แตกต่างกันไป อย่างไรก็ตาม วิธีการเจรจาหนดแหล่งกำเนิดสินค้าของ WTO และ FTA นั้นก็แตกต่างกัน คือ WTO เน้นการแปรสภาพเทคนิคที่เพียงพอ ในขณะที่ FTA เน้นการซื้อขายวัตถุดิบระหว่างกัน การป้องกันการปลอมแปลงแหล่งกำเนิดสินค้า และการคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศ

- ในเวที WTO นั้น สำหรับสินค้าตอนที่ 84 – 90 เครื่องจักร เครื่องใช้กล เครื่องใช้ไฟฟ้า ยานยนต์ การอ้างเหตุผลสนับสนุนเพื่อให้ได้แหล่งกำเนิด แบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย คือ

- ฝ่ายที่การผลิตนั้นต้องพึ่งพิงการนำเข้าวัตถุดิบ เพื่อนำมาแปรรูป โดยจะลงทุนในเทคโนโลยีการผลิต มีโรงงานผลิต ดังนั้น จึงต้องการใช้เกณฑ์การเปลี่ยนพิกัดอัตราศุลกากร โดยอ้างเหตุว่า LC นั้นมีความยุ่งยากมากกว่า ไม่ค่อยโปร่งใส ก่อให้เกิดต้นทุนและสร้างภาระให้กับผู้ดำเนินการมาก ประกอบกับอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราจะทำให้ได้ LC ที่ต่างกันสำหรับการผลิตสินค้าเดียวกันที่มีกระบวนการผลิตเหมือนกัน โดย LC ในสินค้าแต่ละ lot จะได้ไม่เท่ากัน
- ส่วนฝ่ายที่มีวัตถุดิบในการผลิตอยู่แล้ว ก็ต้องการให้ใช้เกณฑ์ LC สูงๆ โดยอ้างเหตุว่า วิธี LC นั้นง่ายกว่า ช่วยส่งเสริมการค้าระหว่างกันให้มากขึ้น ซึ่งเหมาะกับการค้าที่มีสิทธิประโยชน์ทางภาษี

- สิ่งที่ FTA ต่างจาก WTO คือ FTA มุ่งเน้นการส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ เช่น การใช้วัตถุดิบสะสมระหว่างกัน เป็นต้น เช่น อินเดียส่งออกเหล็กถลุงให้แก่ไทย แล้วไทยนำมาเป็นวัตถุดิบเพื่อผลิตเป็นผลิตภัณฑ์เหล็กหล่อเพื่อส่งออกไปอินเดีย ในกรณีนี้ให้ถือว่าเหล็กถลุงที่นำเข้าจากอินเดียเป็น content ของไทย

- FTA มุ่งเน้นการพิสูจน์แหล่งกำเนิดสินค้าให้แน่ชัดว่าเป็นของประเทศที่ทำ FTA ระหว่างกันหรือไม่ เพื่อเป็นการคุ้มครองอุตสาหกรรมภายในประเทศในทางหนึ่ง เนื่องมาจากอาจมีการปลอมแปลงแหล่งกำเนิดสินค้าเพื่อใช้สิทธิทางภาษীর้อยละ 0 เช่น กรณีสินค้าพดลมห หากอินเดียนำเข้าสินค้าจากประเทศอื่น แล้วนำมาดัดแปลงสินค้าอีกเล็กน้อย ก็อาจส่งออกมาไทยและได้รับสิทธิประโยชน์ทางภาษี

กฎแหล่งกำเนิดสินค้าไทย – อินเดีย FTA มีความเข้มงวดมากเกินไป

● หากเปรียบเทียบกับการทำ FTA กับประเทศคู่ค้าอื่น จะเห็นได้ว่า ROO ระหว่างไทยและอินเดียนั้น มีความเข้มงวดมาก หากพิจารณาเรื่อง ระหว่าง ROO ไทย – ออสเตรเลีย จะพบว่าเลือกใช้เพียงเงื่อนไขเดียว ในอุตสาหกรรมที่คิดว่าสามารถแข่งขันกันได้ เป็นต้น โดยการเลือกใช้ ROO ที่เข้มงวดนั้น ส่งผลให้เกิด ภาระทั้งแก่ผู้เจรจาและผู้ผลิต ควรเลือกกระทำเฉพาะในสินค้าที่เป็น sensitive list นอกนั้นในสินค้าทั่วไป ควรเลือกใช้เพียงเงื่อนไขเดียว หรือหากต้องการใช้ทั้ง 2 เงื่อนไข ก็ไม่ควรตั้ง LC ไว้ในระดับที่สูง เช่น ไทย – ศรีลังกานั้น ตั้ง LC ไว้ที่ร้อยละ 35

- ความเข้มงวดและความแตกต่างของ ROO ในแต่ละกรอบ FTA นั้น เนื่องจาก
  - แต่ละ FTA มีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน และต่างก็ต้องการขายวัตถุประสงค์ของตน จึงไม่ต้องการมีการซื้อวัตถุประสงค์นอก FTA มาผลิต
  - เพื่อเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขัน และเพื่อเป็นการคุ้มครอง อุตสาหกรรมภายในประเทศอีกทางหนึ่ง
  - เพื่อป้องกันการปลอมแปลงแหล่งกำเนิดสินค้าที่เกิดขึ้น

ข้อเสนอแนะการจัดทำกฎด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าแบบถาวร

- 1) เจรจาถึงวัตถุประสงค์ว่า มีอะไรที่สามารถซื้อขายระหว่างกัน เพื่อนำมาสะสมแหล่งกำเนิดสินค้า ระหว่างกันได้
- 2) FTA ที่ดี ควรส่งเสริมการใช้วัตถุดิบระหว่างกัน แต่ในความเป็นจริงนั้นไม่สามารถทำได้ ดังนั้น จึงควรมีการผ่อนปรนเงื่อนไข เช่น มีการเปิดกว้างให้สามารถนำเข้าวัตถุดิบจากนอก FTA ได้ แต่ต้องกำหนดถึงการมีกระบวนการผลิตที่แปรสภาพอย่างเพียงพอในประเทศ FTA นั้น (เช่น โดยการใช้แรงงานและเทคโนโลยีของประเทศนั้นในการผลิต)
- 3) ROO ของแต่ละ FTA ของไทยอาจแตกต่างกันไปได้ ขึ้นอยู่กับ ประเทศคู่เจรจา ความสามารถในการป้อนวัตถุดิบ และความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมนั้นๆ เช่น ในด้าน ความสามารถในการป้อนวัตถุดิบ ระหว่างไทยและอินเดียนั้น ออสเตรเลียมีฝ่ายซึ่งเป็น วัตถุดิบ ส่วนไทยนั้นผลิตส่งออกไปขายโดยต้องใช้ฝ่ายเป็นวัตถุดิบ ดังนั้น ออสเตรเลียจะ กำหนด ROO สูงๆ หรือ หากมีการแข่งขันในอุตสาหกรรมใดสูง ก็อาจมีการกำหนดเกณฑ์ให้ สูง เพื่อปกป้องอุตสาหกรรมในประเทศนั้น
- 4) ในการจัดทำ ROO ในแต่ละกรอบ FTA ควรจัดทำเป็นกฎเฉพาะรายสินค้า เช่น หากเป็นสินค้า ที่มีวัตถุดิบผลิตเองภายในประเทศควรใช้วิธีเปลี่ยนพิกัดที่ 4 พิกัด หรือ หากต้องนำเข้าวัตถุดิบ เข้ามาเพื่อผลิต ก็ควรเลือกวิธีการเปลี่ยนพิกัด 6 พิกัด
- 5) ROO ในแต่ละรายการสินค้าควรเลือกใช้เพียงเกณฑ์เดียว (การเปลี่ยนพิกัด หรือ LC)

- 6) สำหรับ LC นั้น ควรเลือกใช้วิธีคำนวณแบบทางอ้อม (เหมือนที่ปฏิบัติในอาเซียน) เนื่องจากมีความชัดเจนในแง่ของการตรวจสอบและการคำนวณสัดส่วนวัตถุดิบ เพราะสามารถพิสูจน์จากเอกสารการนำเข้าวัตถุดิบนอกอาเซียนได้ โดยการหักออกจากราคาขาย FOB ได้ ทั้งนี้ จึงมีความแตกต่างกับการคำนวณแบบทางตรง ซึ่งเป็นวิธีที่จำเป็นต้องทราบต้นทุนการผลิตสินค้าแต่ละหน่วยที่แท้จริง ซึ่งต้องอาศัยระบบบัญชีที่มีประสิทธิภาพอย่างมาก จึงอาจเป็นวิธีที่ไม่เหมาะสมแก่ผู้ประกอบการรายย่อย รวมไปถึงผู้ผลิตที่ผลิตสินค้าหลายประเภทภายในโรงงานเดียวกัน ซึ่งจะมีปัญหาค่อนข้างยุ่งยากในการแยกต้นทุนการผลิต (ค่าสาธารณูปโภค) สำหรับการผลิตสินค้า 1 หน่วย
- 7) รายการสินค้าที่ไม่มีวัตถุดิบภายในประเทศเพื่อใช้ในการผลิต หรือมีวัตถุดิบไม่เพียงพอ ต้องอาศัยการนำเข้าวัตถุดิบ เช่น ทุนำกระป๋อง เหล็ก สิ่งทอ ดังนั้น การเจรจาควรเลือกใช้เพียงเกณฑ์การเปลี่ยนพิกัดศุลกากรเท่านั้น

การเตรียมความพร้อมการจัดทำ ROO

- 1) เตรียมข้อมูลเกี่ยวกับ สัดส่วนวัตถุดิบที่ใช้ภายในประเทศ และประเทศคู่ค้า FTA เช่น พิจารณาความต้องการใช้วัตถุดิบจากอินเดีย ทั้งด้านปริมาณ ราคา คุณภาพ และประโยชน์ที่จะใช้วัตถุดิบจากอินเดีย
- 2) คัดเลือกสินค้าที่ต้องการทำการค้ากับอินเดีย และกำหนดเงื่อนไข ROO เช่น ในการเปลี่ยนพิกัดศุลกากรจะใช้เกณฑ์การเปลี่ยนพิกัดหลัก หรือ กำหนด LC ที่เปอร์เซ็นต์
- 3) พิจารณาอัตราภาษีสินค้านำเข้าของอินเดีย เพื่อประเมินความคุ้มค่าในการผลิตเพื่อให้ได้ ROO เช่น สินค้าที่ยังมีภาษีอยู่ในอัตราที่สูง ร้อยละ 5-20 ควรนำเข้ามาพิจารณา ในกรณีที่มีอัตราภาษีต่ำอยู่แล้ว และมีการนำเข้าสูง ไม่มีผลกระทบ สามารถใช้ ROO เพื่อต่อรองกับคู่แข่ง
- 4) พิจารณากำหนด ROO สำหรับสินค้านำเข้าจากอินเดียที่อาจจะคู่แข่งของไทย ควรสร้างเกณฑ์ที่สูง เพื่อเป็นการปกป้องอุตสาหกรรมภายในประเทศ

ดร.นิลสุวรรณ ติลาวัศมี

- ในส่วนของ ดร. ปิยนุช สามารถใช้เป็นกรอบในการพิจารณา ROO โดยทั่วไป โดยไม่เฉพาะเจาะจงสำหรับอินเดีย
- ถ้าเจรจากับประเทศกำลังพัฒนา เจรจา ROO แต่ถ้าเจรจากับประเทศพัฒนาแล้ว เจรจา Services เป็นหลัก

- นิยามของ ROO ก็คือการได้สัญชาติของสินค้าจากการผลิต
- เงื่อนไขการได้สิทธิประโยชน์ทางภาษี
  - 1) ต้องผลิตในประเทศสมาชิก FTA เท่านั้น
  - 2) นำเข้าวัตถุดิบตามเงื่อนไขเฉพาะสินค้า
  - 3) ยึดหลัก ROO ตามขั้นตอนการผลิตจริง ยกเว้น Content เป็นเงื่อนไขคำนวณตามเปอร์เซ็นต์
- กรอบ ASEAN: 1) WO หรือ ข้อ 3 ใช้กับสินค้าเกษตร และประมง
2) ST หรือ ข้อ 3 ใช้กับสิ่งทอ
3) ASEAN หรือ Local Content ร้อยละ 40 ของ F.O.B. Price ใช้กับสินค้าที่เหลือ
- การทำ FTA กับหลายประเทศ มีทั้งวิธี direct และ indirect ซึ่งต้องมีการทำบัญชีเดียวจึงจะไม่ยากต่อการตรวจสอบ
- สำหรับรายการสินค้าที่ไทยทำกับอินเดีย เป็นสินค้าที่ไทยเสนอ 15 รายการ อินเดียเสนอ 51 รายการ และสินค้าที่ไทยเห็นตรงกันกับอินเดีย 8 รายการ
- ASEAN CRO ใหม่ การใช้วิธีการสะสม Local Content ของอาเซียนแบบใหม่ ที่สามารถนำ Local Content ที่มากกว่า หรือเท่ากับร้อยละ 20 มาสะสมได้ ทำให้มีโอกาสเกิด dumping ได้ ในการซื้อวัตถุดิบที่ถูกจากประเทศที่ทำ FTA เพื่อนำมาสะสมตามกฎวัตถุดิบร้อยละ 20

 โอกาสและอุปสรรคของการเปิดเสรีสินค้าอุตสาหกรรม เหล็กและเหล็กกล้า

รศ. ดร.โสทธิธร มัลลิกะมาส

- การส่งออกของไทยตั้งแต่เดือน ม.ค.- ก.ย. 2547 เพิ่มขึ้นจากยอดจำนวนเงิน 4 ล้านเป็น 5 ล้าน เฉพาะเดือน ม.ค.- ส.ค. 2547 คิดเป็นเพิ่มขึ้นร้อยละ 195 ขณะที่การส่งออกของอินเดียเพิ่มขึ้นร้อยละ 195% เฉพาะเดือน ก.ย. ซึ่งหลังจากที่มีการลดภาษีแล้ว การส่งออกไม่ได้เพิ่มขึ้นแต่ลดลง ดังนั้น อาจมีผลกระทบจาก FTA ก่อนหน้าลดภาษีได้ แต่ยังไม่ยืนยันต้องมีการติดตาม

- กรณีการนำเข้าของไทยในรายการที่ 33 และ รายการ 720-711 นำเข้าจากอินเดียเพิ่มขึ้นร้อยละ 74 ตั้งแต่ต้นปี 2547 แต่รายการนี้ ไทยนำเข้าจากทั่วโลกถึงร้อยละ 80 ดังนั้น จึงไม่ชัดเจนว่ามีผลกระทบต่อ FTA มากเท่าไร และรายการอื่นมีค่าคิดลบเป็นส่วนใหญ่
- ไทยต้องนำเข้าแร่เหล็ก ดังนั้นส่วนใหญ่จะมีปัญหาเรื่อง Local Content ร้อยละ 40% ยกเว้นบางกรณีประมาณ 3-4 รายการ ที่อาจจะสามารถส่งออกได้ ส่วนอินเดียส่งออกมาไทยจะไม่พบปัญหา เนื่องจากสามารถผลิตเองได้ครบวงจร พร้อมทั้งมีสินแร่เป็นของตนเอง
- ข้อเสนอแนะในการปรับตัวของอุตสาหกรรมเหล็กไทย คือ อุตสาหกรรมเหล็กไทยไม่มีต้นน้ำ จึงไม่มีการเชื่อมโยงกับอุตสาหกรรมปลายน้ำ เช่น อุตสาหกรรมรถยนต์ หรือก่อสร้าง ดังนั้นต้องมีการพัฒนาอุตสาหกรรมให้มากขึ้นทั้งต้นน้ำและปลายน้ำ
- อินเดียมีการพัฒนาอุตสาหกรรมเหล็ก และ อุตสาหกรรมยานยนต์ โดยตั้งที่รัฐ Orissa ซึ่งเป็นแหล่งที่มีแร่เหล็กที่มีคุณภาพดี ดังนั้นจึงมีผู้ประกอบการหลายรายต้องการจะเข้าไปร่วมสัมปทาน รวมทั้งกลุ่มอุตสาหกรรมเหล็กของไทยโดยมีภาครัฐเป็นตัวนำในการเจรจา ฉะนั้นถือว่ารัฐ Orissa เป็นจตุรศาสตร์ที่สำคัญในอนาคต
- การพัฒนาทางด้านเทคโนโลยี สามารถช่วยแก้ปัญหาของอุตสาหกรรมเหล็กได้ เนื่องจากจะทำให้ต้นทุนต่ำลงหรือสามารถต่อสู้กับคู่แข่งที่ต้นทุนถูกกว่าได้ รวมทั้งหากมีข้อมูลที่ชัดเจนว่าแต่ละการผลิต และแต่ละรายการมี Local Content เท่าไร ซึ่งอาจต้องใช้การทำวิจัยเข้าช่วย พร้อมทั้งภาครัฐควรต้องมีการสนับสนุน

คุณกรกฎ ผดุงจิตต์

- ขอขอบคุณ กรมเจรจาที่ได้มีการประสานงานอย่างดีในเรื่องของการเปิดเสรีสินค้าเหล็กที่เป็น Early Harvest ในส่วนที่เป็นในชุด 82 รายการ
- หมวด 7225 จนถึง 7226 อยู่กลุ่มเดียวกับหมวด 7225 จนถึง 7229 คือ อัลลอยด์สตีล ซึ่งเป็นเหล็กที่มีสาร อัลลอยด์ หรือมีสารอื่นมาผสมในเนื้อเหล็ก ตามเกณฑ์ของกรมศุลกากร คือเกินร้อยละ 0.6 ได้แก่ ซิคอนสตีล แมงกานีสสตีล ซึ่งไม่สามารถผลิตในประเทศได้

- หมวด 7207 คือ Semi Finished Goods มีอยู่ 3 ตัว ได้แก่ Billet, Slap, และ Bloom เป็นกิ่งวัตถุดิบที่ประเทศไทยนำเข้ามาผลิต เหล็กเส้น หรือ เหล็กแผ่น และมีการเก็บภาษีอัตราร้อยละ 1
- สินค้าของกลุ่มเหล็ก ยังไม่เห็นผลกระทบ เนื่องจากส่วนใหญ่ไม่มีการผลิต แต่สิ่งที่กลุ่มอุตสาหกรรมเหล็กเป็นห่วง คือ เรื่องการเจรจาในเรื่อง ROO ของอุตสาหกรรมเหล็ก กลุ่มเหล็กเห็นว่าที่รัฐบาลไทยเจรจากับรัฐบาลออสเตรเลียค่อนข้างน่าพอใจ กล่าวคือ ออสเตรเลียกำหนดให้เหล็กมี Substantial Transformation แต่ไม่มี Local Content ยกเว้นคือ หมวด 7217 ซึ่งออสเตรเลียไม่ยอมให้มี Local Content แต่ไทยต้องการ ดังนั้น ทุกเวทีการเจรจาในเรื่องแหล่งกำเนิดสินค้า กลุ่มเหล็กต้องการให้กำหนดรูปแบบเป็น Substantial Transformation และไม่มี Local Content เนื่องจากอุตสาหกรรมเหล็กเป็นอุตสาหกรรมที่ส่วนใหญ่มีวัตถุดิบนำเข้าสูงถึงร้อยละ 80 - 90 % ดังนั้น โอกาสที่จะได้ Local Content ร้อยละ 40 คงเป็นไปได้ค่อนข้างยาก
- อุตสาหกรรมเหล็กยังมีข้อกำหนดที่เรียกว่า two-Step หรือ one-Step ก็ ซึ่งหากศึกษาเรื่องแหล่งกำเนิดทั่วโลกในอุตสาหกรรมเหล็ก เช่น สหรัฐอเมริกา หรือ ออสเตรเลียที่เสนอไทยในช่วงแรก ยอมให้อาหมวด 7207 มาเปลี่ยนสภาพเป็นหมวด 7208 ได้ นั่นคือ สามารถนำ Slap, Billet, และ Bloom มาเปลี่ยนสภาพโดยขบวนการรีดร้อน ถือเป็น การเปลี่ยนแปลงรูปร่างตาม description ของแหล่งกำเนิดสินค้า แต่ถ้าขั้นตอนของการรีดเย็น สหรัฐอเมริกาจะไม่ถือเป็น การเปลี่ยนสภาพ
- กลุ่มเหล็กไทยต้องการจะผ่านเกณฑ์เรื่องแหล่งกำเนิด โดยหากนำ Slap, Billet, และ Bloom มา รีดเป็นรีดร้อน หรือ รีดเย็น รวมทั้งซื้อนำเข้ารีดร้อน แล้วนำมารีดรีดก็ได้แหล่งกำเนิด และนำ เข้ารีดเย็น เข้ามาเคลือบก็ได้แหล่งกำเนิด
- Rules of Origin เป็นหัวใจสำคัญของการเจรจา FTA ดังนั้นต้องมีการตั้งกฎเกณฑ์ที่เป็นธรรมแก่ ทั้ง 2 ฝ่าย อินเดียค่อนข้างได้เปรียบมีทั้งตัวสินแร่เหล็ก และถ่านหิน ดังนั้นแหล่งกำเนิดได้ตั้งแต่ Wholly Obtained ซึ่งของกลุ่มเหล็กไทยคงพอใจที่รูปแบบ Substantial Transformation และไม่มี Local Content หรือ ถ้ามีต้องไม่เกินร้อยละ 10
- เรื่องของแหล่งกำเนิดสินค้า EU กำหนดว่า หากนำ Slap Billet หรือ Bloom มารีด ไม่ถือว่าเป็น การเปลี่ยนสภาพ การเปลี่ยนสภาพ คือ ต้องมีการนำกลับมาหลอมใหม่ หรือนำกลับมาทำอะไหล่ ใหม่ ขณะที่ญี่ปุ่น เดิมกำหนดเกณฑ์คล้ายคลึงกับของไทย คือ เมื่อมีการรีดต่อเนื่องถือว่า เข้าเกณฑ์ แต่หลังจากที่ญี่ปุ่นมี FTA กับไทย การรีดต่อเนื่องถือว่าไม่เข้าเกณฑ์

- อินเดียยังมีปัญหาเรื่อง Tariff อยู่ถึงแม้ปัจจุบันจะมีการเราลด Tariff ในส่วนที่เป็น Import Duty แต่อินเดียยังมีภาษีตัวอื่นๆอีก เช่น CVD Duty ซึ่งทางอินเดียจะแย้งว่าเก็บทั้งในประเทศ และต่างประเทศ แต่ต้องการให้ทางการตรวจสอบว่าในกรณีส่งออก มีการขอ refund ได้หรือไม่ และอินเดียมีการเก็บจากผู้ผลิตอินเดียและสามารถ refund คืนได้หรือไม่ ถ้าผู้ผลิตของอินเดียสามารถขอ refund ได้จะเกิดความไม่ยุติธรรมกับผู้ส่งออกไทย นอกจากนี้ยังมีภาษี Excise Tax และ Special Tax อีกร้อยละ 4 ซึ่งมีการเก็บเมื่อหลายปีก่อน และตอนนี้มีการเรียกร้องให้เอากลับมาใหม่ซึ่งอยู่ระหว่างติดตามข้อมูล
- ประเด็นหลักอีกอย่างหนึ่งของอินเดีย คือ เรื่อง AD ซึ่งอินเดียเป็นประเทศที่ใช้ AD เก่งมาก และกฎหมายด้าน AD ไม่ชัดเจน ดังนั้นต้องมีผู้เชี่ยวชาญเข้ามาศึกษารายละเอียดโดยตรง ซึ่งผู้เชี่ยวชาญอาจประกอบด้วย 1.) ผู้แทนจากภาครัฐที่ดูแลเรื่อง AD 2.) อาจารย์จากมหาวิทยาลัยที่เข้าใจเรื่อง AD และ 3.) ผู้แทนจากภาคเอกชนที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่อง AD เข้ามาร่วมกันศึกษาก่อนที่จะมีการเจรจา
- มาตรฐานสินค้าในสินค้าอุตสาหกรรมไม่ว่าจะมีปัญหา อุตสาหกรรมเหล็กไทยสามารถผลิตได้ตาม BS Standard

คุณวิกรม วัชรคุปต์

การเจรจาค้าระหว่าง 2 ประเทศ คงต้องมองในหลายๆ มิติ เช่น ในอุตสาหกรรมเหล็กไม่ได้หมายความว่า ไทยจะต้องไปค้าขายกับประเทศอินเดียเท่านั้น มันหมายถึงว่า การที่ไทยกับอินเดียจะมีความร่วมมือทางการค้า แล้วก็ไปค้าขายกับประเทศที่ 3 4 และ 5 แต่ก่อนที่สามารถจะทำได้ ต้องมีความเข้าใจในเรื่องของสถานการณ์ของอุตสาหกรรมทั้ง 2 ประเทศก่อนว่า โอกาสและอุปสรรคคืออะไร และหาหนทางที่จะทำให้มันเกิดเป็นรูปธรรมขึ้นมา

ประเทศอินเดียเป็นประเทศที่มีความร่ำรวยทางด้านทรัพยากร มีแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ เช่น พลังงานแร่ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านแร่โลหะ และอโลหะต่าง ๆ ที่สำคัญ รวมทั้งแร่ทางด้านพลังงานอาจจะมีบ้างไม่มากนัก เห็นได้จากอดีตที่ประเทศอังกฤษเข้ามาถึงยึดครองอินเดียอยู่เป็นเวลานาน และได้ทรัพยากรทางธรรมชาติจากอินเดียไปมากมายมหาศาล แต่อย่างไรก็ตาม ณ ปัจจุบันอินเดียยังเป็นประเทศที่มีศักยภาพในเรื่องของทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งคนอินเดียถือเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีความฉลาด อาจจะเป็นรองแค่คนชาติอื่น สิ่งเหล่านี้คือเป็นจุดแข็งของประเทศอินเดียที่คงต้องมีความเข้าใจพื้นฐานก่อน ดังนั้น

เวลาไทยเจรจาทางการค้ากับอินเดีย อินเดียจะยกเรื่อง Rules of Origin หรือพยายามจะใช้ Local Content ให้มาก เนื่องจากอินเดียได้เปรียบในส่วนนั้น อันนี้คือพื้นฐานของประเทศอินเดีย

ประเทศไทยมีจุดแข็ง คือ ความเป็นเสรี และอุตสาหกรรมของไทยที่ค่อนข้างจะทำได้ดี คือ อุตสาหกรรมในลักษณะที่เอาของคนอื่นมาแปรสภาพ หรือแปรรูปต่างๆ นอกจากนี้ ไทยค่อนข้างเปิดเสรีในการที่让别人มาลงทุนและมาทำการแปรรูปสินค้าต่างๆ เช่น ญี่ปุ่น เกาหลี และได้หวัน ขณะที่อุปสรรคของไทย คือ ไม่มีวัตถุดิบ ดังนั้นในการเจรจากับอินเดีย ถ้ามองแค่มีดีเดียว มันจะเป็น conflict โดยเฉพาะหากจะเฉพาะอุตสาหกรรมเหล็กจะเป็น conflict ที่จะหาจุดจบไม่ได้ แต่หากมองจะลึกลงไปนั้น สิ่งที่น่าสนใจ คือ ในอุตสาหกรรมเหล็ก มันจะมีลักษณะที่เด่นหลายด้านกล่าวคือ อุตสาหกรรมเหล็กนี้เป็นอุตสาหกรรมพื้นฐานที่จะต่อยอดให้กับอุตสาหกรรมอื่นๆ เช่น อุตสาหกรรมยานยนต์ อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้า อุตสาหกรรมก่อสร้าง และอุตสาหกรรมแก้ว เป็นต้น ซึ่งถือเป็นโอกาสที่ดี

วัตถุดิบที่สำคัญในการผลิตเหล็กมี 2 ชนิดคือ ถ่านหินและแร่เหล็ก อินเดียจะเป็นประเทศที่มีสินแร่เหล็กมากเป็นสินแร่เหล็กที่มีคุณภาพดี แล้วมีการส่งออกสินแร่เหล็กด้วย แต่ อินเดียจะมีถ่านหินคุณภาพต่ำและปริมาณไม่เพียงพอ ปัจจุบันยังต้องนำเข้าจากจีนและออสเตรเลียเป็นหลัก ขณะที่จีนเป็นประเทศที่มีจำนวนประชากรเทียบเท่ากับอินเดีย และมีอุตสาหกรรมเหล็กที่ค่อนข้างจะแข็งแรง มีถ่านหินจำนวนมากและเป็นถ่านหินที่มีคุณภาพดี รวมทั้งมีการส่งออกถ่านหินด้วย แต่ว่าจีนจะมีแร่เหล็กที่คุณภาพต่ำ และต้องนำเข้าสินแร่เหล็กเป็นปริมาณมาก ถ้าพิจารณาจากนี้แล้ว จะเห็นว่าประเทศไทยอยู่ตรงกลาง ไทยมีเงินอยู่ด้านบน มีอินเดียอยู่ทางตะวันตก ดังนั้นจะมีทางด้านสินแร่เหล็ก ใหญ่ทั้ง 2 ประเทศ แต่ว่าทั้ง 2 ประเทศนี้ไม่ได้มีวัตถุดิบครบถ้วน ดังนั้นต้องมีการ trading ที่วิ่งผ่านไปผ่านมา ซึ่งประเทศไทยอยู่ตรงกลาง

สิ่งที่น่าสนใจอีกอย่างหนึ่ง ระหว่างอินเดียกับไทย คือ ตลาดในประเทศอินเดียเมื่อเทียบกับปริมาณของประชากรจะถือว่าค่อนข้างน้อย โดยเฉพาะสินค้าอุตสาหกรรม เช่น เหล็ก ปัจจุบันอัตราการบริโภคเหล็กของคนอินเดียต่อคนต่อปียังอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำมาก ยังเป็นตลาดที่ยังไม่เติบโตมากนัก ขณะที่จีนเป็นตลาดที่ค่อนข้างจะโตและในอัตราที่รวดเร็ว รวมทั้งจีนเป็น net import เหล็กพอสมควร ขณะที่ในส่วนของอาเซียน ถึงแม้ว่าจะไม่มีวัตถุดิบแต่จะเป็นตลาดที่มีอัตราการเติบโตที่ใกล้เคียงกับจีนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งตลาดในไทย ซึ่งถือว่าไทยจะมีข้อดีที่มี market site สำหรับสินค้าเหล็กที่ค่อนข้างใหญ่พอสมควร และเป็น net importer ของสินค้าเหล็กมากมาย ดังนั้น ไทยมีโอกาสที่จะสร้างความสัมพันธ์กับอินเดียได้ อาจจะในด้านที่ไทยนำเข้าวัตถุดิบจากอินเดีย เข้ามาต่อยอดในประเทศไทย และหาทางจะส่งสินค้าที่มีมูลค่าเพิ่ม อาจจะเป็สินค้าในเรื่องของชิ้นส่วนยานยนต์ หรือเครื่องใช้ไฟฟ้า เข้าไปต่อสู้กับสินค้าของจีนซึ่งมีความเป็นไปได้ค่อนข้างสูง แต่ต้องมีการศึกษารายละเอียดว่าจะเป็นอย่างไร

หากเจาะลึกในโครงสร้างของอุตสาหกรรมเหล็กในอินเดีย จะพบว่าเป็นธุรกิจที่รัฐบาลอินเดียยังมีบทบาทในการควบคุมมาก ทั้งในด้านของทรัพยากรสินแร่อะไรต่างๆ ยังเป็นสิทธิของรัฐบาลของแต่ละรัฐ และมีรัฐบาลกลางควบคุมอีกทีหนึ่ง โรงงานเหล็กขนาดใหญ่ที่มีอยู่ในอินเดียมีประมาณ 5 โรงงาน และที่มีขนาดใหญ่ที่สุด คือ Street Auto Leasing of India ซึ่งมีรัฐบาลอินเดียถือหุ้นอยู่ และมีกำลังการผลิตทั่วโลกประมาณ 63 ล้านตัน เกือบครึ่งหนึ่งของประมาณการผลิตทั้งหมดในประเทศอินเดีย รองลงมา คือ บริษัท TATA Group บริษัท ISPAT บริษัท ESSAR บริษัท JINDAL และบริษัท SAIL ซึ่งบริษัทเหล่านี้ถือเป็นบริษัทเอกชนทั้งสิ้น แต่บทบาทของรัฐบาลอินเดียในอุตสาหกรรมเหล็กยังมีค่อนข้างมาก นโยบายเกี่ยวกับอุตสาหกรรมเหล็กในอินเดียก็จะถูกควบคุมโดยกระทรวงเหล็กโดยมี Ministry of Steel เป็นผู้ควบคุมดูแล และจะควบคุมดูแลครอบคลุมถึงเรื่องการจัดสรรทรัพยากรสินแร่ เช่น อินเดียจะมีสินแร่ที่เป็น high grade และมีคุณภาพสูง แต่รัฐบาลอินเดียจะควบคุมการส่งออก เช่น ถ้าเป็น high grade จะส่งออกได้เฉพาะสินแร่เหล็กที่มีเปอร์เซ็นต์ ของ FE ไม่เกินร้อยละ 65 เป็นต้น

ในด้านของเทคโนโลยีในอินเดีย ส่วนใหญ่จะเป็นเทคโนโลยีไม่ค่อยทันสมัยมากนัก เมื่อเทียบกับของประเทศญี่ปุ่นหรือจีน และศักยภาพในการพัฒนาเทคโนโลยี อาจจะยังไม่ถึงกับดีนัก แต่อัตราในการพัฒนายังถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ดีกว่าประเทศไทย ความน่าสนใจ คือ การที่มีกลุ่มคนที่มีความสามารถสูงในการทำธุรกิจ โดยเฉพาะในเรื่องของเหล็กและกลุ่มที่เป็น private sector ปัจจุบันบริษัทผู้ผลิตเหล็กอันดับที่ 1 ของโลก มีเจ้าของเป็นชาวอินเดีย โดยใช้เวลาสร้างโรงงานตั้งแต่ไม่มีอะไร จากศูนย์มาเป็นเบอร์ 1 ของโลก ใช้เวลาทั้งสิ้น 16 ปี อายุมากกว่า บริษัท สหวิริยาของไทยเพียง 1 ปี อันนี้เป็นข้อสังเกต ในการทำความเข้าใจกับลักษณะของการทำธุรกิจของคนอินเดียว่าเป็นอย่างไร

อินเดียมีจุดเด่นในเรื่องของการสร้างธุรกิจให้มีลักษณะเป็น Globalization เช่น กลุ่มบริษัทเหล็กที่ใหญ่ที่สุดของอินเดียปัจจุบันมีชื่อว่า บริษัท Mitra Street เป็นพี่ชายคนโต มีน้องชายเป็นเจ้าของบริษัท ISPAT ที่อยู่ในอินเดีย กลุ่ม MITRA GROUP มีโรงงานทั่วโลกใน อเมริกา ยุโรป แอฟริกา อเมริกาใต้ และเอเชีย ดังนั้นลักษณะของ Globalization ของโรงงานในกลุ่มนี้ก็จะมากที่สุด นอกจากนี้ปัจจุบันกลุ่มบริษัท TATA พยายามที่จะขยายอาณาจักรออกมานอกประเทศโดย take over โรงงานที่ประเทศสิงคโปร์ เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ต้องมองให้ลึกซึ้งต่อไปไทยจะอย่างไร มองไปเหมือนมีการค้าในตัวของมันเอง แต่ในบรรดาเรื่องของการค้า ตรงจุดนี้ไทยยังมีโอกาส เนื่องจากการที่จะเจาะตลาดในประเทศอินเดีย ไม่ใช่เรื่องง่าย โดยเฉพาะตลาดที่จะใช้สินค้าที่เป็น industry ต่างๆ เพราะว่าโดยพื้นฐานประชากรอินเดียโดยเฉลี่ยค่อนข้างยากจน ดังนั้น อินเดียมีข้อด้อยในแง่ที่ว่าความที่เป็นประเทศที่เรียกว่าประชาธิปไตยเบ่งบานมากนั้น ทุกคนจะมีสิทธิประโยชน์มากมายมหาศาล ซึ่งการที่คนอินเดียอยู่ด้วยกันรวมกันประมาณพันล้าน ไม่ใช่เรื่องง่าย เพราะแต่ละคนต่างเก่งและฉลาด เพราะฉะนั้นเวลาอยู่ด้วยกันจะมีปัญหาระหว่างกันมารวมทั้งลักษณะของการปกครองจะเป็นลักษณะเป็นรัฐ แต่แต่ละรัฐจะมีรัฐบาลท้องถิ่นเป็นของตนเอง ซึ่งมีสิทธิใน

เรื่องของการจัดสรรทรัพยากรค่อนข้างจะพอสมควร ดังนั้นการจะพัฒนาอะไรไม่ใช่เรื่องง่าย จึงถือได้ว่านี่คือโอกาสที่ไทยกับอินเดียน่าจะร่วมมือกันในอุตสาหกรรมเหล็ก เพื่อที่จะเข้าสู่ตลาดในเอเชียและจีนบางส่วน โดยไทยอาจเป็นฐานในเรื่องของการแปรรูปสินค้าเช่น การร่วมลงทุนในรัฐ Orissa State ซึ่งเป็นรัฐที่มีทรัพยากรสินแร่มาก และมีการลงทุนในเรื่องของโครงสร้างพื้นฐานระดับที่ดีพอสมควร แต่ไม่มีตลาด เนื่องจากรัฐนี้เป็นรัฐที่ยากจนที่สุดในประเทศอินเดีย มีการบาดหมางระหว่างแต่ละรัฐ ทำให้รัฐนี้ถูกทอดทิ้งเป็นเวลานาน แต่ว่าเวลานี้ทุกคนก็ทราบว่า ในรัฐนี้มีทรัพยากรแร่ต่างๆ มากมาย เป็นที่รู้จักในกลุ่มเช่น ออสเตรเลีย เกาหลี และ ญี่ปุ่น ซึ่งทั้ง 3 ประเทศต่างต้องการที่จะมาลงทุนและเอาทรัพยากรออกมาจากรัฐนี้ ซึ่งจริงๆ แล้วไทยน่าจะมีโอกาสที่จะไปดำเนินการแบบนี้ได้เช่นเดียวกัน เพราะว่าไทยนำเข้าพวก Billet และ Slab มากมาย ภาคเอกชนไทยควรจะเข้าไปพิจารณาว่าจะหาทางดำเนินการได้อย่างไรกับประเทศอินเดีย คงต้องออกมาในลักษณะที่เป็น win win situation ทั้ง 2 ฝ่าย ดังนั้น การมองประเทศอินเดียหรือมองอุตสาหกรรมเหล็ก ต้องมองในลักษณะที่จะดึงใช้ประโยชน์จากการที่เขาเป็นประเทศที่มีทรัพยากรทางสินแร่ ที่ดี และแม้กระทั่งการมีทรัพยากรทางด้านบุคคลที่ดีด้วย ซึ่งตรงนี้รวมถึงการดึงคนอินเดียมาช่วยจัดการเรื่องด้าน Software และการมาช่วยจัดการเรื่องระบบการ Supply กับอุตสาหกรรมเหล็ก และเจาะตลาดในเอเชียและจีนตอนใต้ร่วมกัน ซึ่งน่าจะทำให้เกิด Balance ของ Power ระหว่างภูมิภาคได้เป็นอย่างดีระหว่างอินเดียบกับจีน

อุปสรรคที่สำคัญของอินเดีย คือ ระบบราชการรวมทั้งเรื่องการเมืองของอินเดียที่มีความไม่แน่นอน ดังนั้น ทำอย่างไรไทยจึงสามารถจะเข้าถึงระบบราชการของอินเดียได้ ปัจจุบันรัฐโอริสายังไม่มีใครได้ไป ด้วยเหตุที่ว่า การเจรจากันไม่สิ้นสุด ตรงนี้รัฐบาลไทยจะอย่างไร อันนี้ก็เป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณา ขณะที่อุปสรรคของไทย คือ การขาดความเชื่อมโยงของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง cluster ของไทยมีหลายสัญชาติและหลายกลุ่ม รวมทั้งความประสานร่วมมือกันระหว่างกลุ่มอุตสาหกรรมเหล็กด้วยกัน หรือกลุ่มอุตสาหกรรมเหล็กกับอุตสาหกรรมต่อเนื่องจะอย่างไร ซึ่งจุดนี้สภาอุตสาหกรรมน่าจะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการที่จะดึงกลุ่มคนไทยเข้ามาเพื่อจะให้เกิดแนวคิดที่มีความร่วมมือกันได้ สุดท้าย คือ เรื่องของความรู้สึก ความรู้สึกระหว่างคนไทยกับคนอินเดีย คนไทยส่วนใหญ่จะเกิดความรู้สึกที่เป็นลบกับคนอินเดีย ดังนั้น ปัญหาเรื่องของความรู้สึกนี้ภาครัฐอาจจะต้องเข้ามาดู

โดยสรุปในเรื่องของอุตสาหกรรมเหล็ก มีโอกาสที่จะร่วมมือทางการค้ากับอินเดียโดยสามารถใช้กลไกของ FTA ให้เป็นประโยชน์ได้ แล้วอย่ามองเฉพาะอุตสาหกรรมเหล็กอย่างเดียว คงต้องมองว่า อุตสาหกรรมเหล็กที่จะไปสร้างคุณค่าเพิ่มให้อุตสาหกรรมต่อเนื่องอย่างไร และคงไม่ใช่มองเฉพาะตลาดระหว่างไทย – อินเดีย ต้องเป็นการมองตลาดของเอเชีย และตลาดที่เป็น third country หรือ fourth country ด้วย

กล่าวปิดงานสัมมนา

ดร.ณรงค์ชัย อัครเศรณี

มีข้อสรุปหลักทั้งหมด 6 ข้อ กล่าวคือ

- ข้อที่ 1 ความสัมพันธ์ทางการค้ากับอินเดียในอดีตนี้สูงมาก ปัจจุบัน กำลังรื้อฟื้นกันอยู่
- ข้อที่ 2 การเปลี่ยนแปลงในอินเดียมาสู่ระบบตลาดนั้นเป็นเรื่องจริง ถ้าหากไทยเพิ่มอินเดียเข้าไปในยุทธศาสตร์ของไทยบวกกับ East Asia น่าจะเหมาะสมที่สุด แต่ปัญหาคือระบบเศรษฐกิจของอินเดียยังไม่เป็น market economy เต็มที่ ประสิทธิภาพจากระบบทุนนิยมสมัยที่อังกฤษมายึดครอง ทำให้อินเดียไม่เชื่อในระบบทุนนิยมเสรีระบบตลาดจนกระทั่งมาถึงปัจจุบัน
- ข้อที่ 3 วันนี้มี Early Harvest 82 รายการนั้นเป็นการทดสอบถึงโอกาสที่ไทยจะมีการค้าและการลงทุนร่วมกับอินเดียมากขึ้น ดังนั้นมีความจำเป็นจะต้องเจรจาอีก 5,000 กว่ารายการ
- ข้อที่ 4 การใช้ Rules of Origin หรือที่ ดร. นิลสุวรรณ แปลว่าสัญชาติการผลิตนั้น มีความสำคัญมาก เพราะเหตุว่าอินเดียนั้นมีภาษีขาเข้าสูง และมีโครงสร้างการผลิตที่มี integrated เพราะฉะนั้น Rules of Origin นั้นต้องดี มิฉะนั้นแล้ว ผลประโยชน์จาก FTA จะไม่มี
- ข้อที่ 5 ปัจจุบันจากการที่ผู้วิจารณ์ว่า Rules of Origin นั้นเข้มงวดเกินไป มีความจำเป็นจะต้องเจรจาเรื่องนี้อีก ใน 5,000 กว่ารายการข้างหน้า เพื่อให้เป็นประโยชน์แก่ทั้ง 2 ฝ่ายมากกว่านี้
- ข้อที่ 6 ได้มีการหยิบยกอุตสาหกรรมหลักขึ้นมาเป็นอุตสาหกรรมตัวอย่างในการสร้างความร่วมมือกับอินเดีย สรุปได้ว่า ถ้าจะให้ได้ประโยชน์ ต้องมองอุตสาหกรรมหลัก ในเชิงยุทธศาสตร์ที่เป็น Global Strategy เพื่อปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมหลักของไทยให้สอดคล้องกับความสามารถ และอุตสาหกรรมหลักของอินเดียเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมนี้ ให้แข่งขันกับประเทศอื่นๆ ได้ต่อไปในอนาคต